

18 Jakob Gaede (2022-2025)

In september 2021 liet de vaste dirigent van het Zaans Symfonie Orkest, Johan Olof, weten dat hij na het jubileumconcert, gepland op 30 januari 2022, zou vertrekken. Gezien zijn drukke werkzaamheden was de wekelijkse reis naar de Zaanstreek een te grote belasting geworden. Het bestuur van het orkest besloot een volledig opgetuigde sollicitatieprocedure op te zetten om een opvolger te zoeken.

Er meldden zich zes sollicitanten van wie er vier werden uitgenodigd voor een gesprek met de selectiecommissie. De gesprekken vonden plaats op 2 november 2021. Op grond hiervan nodigde de selectiecommissie drie kandidaten uit voor een proefdirectie. Deze vonden plaats op 23 november en 11 en 18 december. De opgegeven stukken waren het

eerste deel uit de derde symfonie van Mendelssohn en de wals *Künstlerleben* van Johann Strauss jr. Na afsluiting van de derde proefdirectie op 18 december vulden de leden hun beoordelingsformulieren in en leverden die in bij de selectiecommissie. Op grond van een duidelijke meerderheid van stemmen droeg de selectiecommissie Jakob Gaede als dirigent voor aan het bestuur. Onder meer zijn meeslepende directie van de 'Wiener Walzer' *Künstlerleben* had de leden overtuigd. Het bestuur ging akkoord met de voordracht en Jakob werd per 1 februari 2022 aangesteld de dirigent van het Zaans Symfonie Orkest.

Jakob Gaede is geboren en getogen in Duitsland. Op jonge leeftijd kreeg hij lessen op de piano en de cello en later nog op de elektrische gitaar. Als 16-jarige begon hij in Keulen met het dirigeren van en het arrangeren voor een plaatselijk amateurorkest, de Dellbrücker Symphoniker. Toen hij in 2022 aantrad bij het Zaans Symfonie Orkest studeerde hij aan het Koninklijk Conservatorium in Den Haag. Het ging om blaasorkestdirectie vanaf 2018 en orkestdirectie vanaf 2019. Vóór zijn opleiding in Den Haag had hij verschillende studies gedaan in Duitsland op het gebied van musicologie, filosofie, muziek doceren en dirigeren. Zijn kennis over componeren had hij verdiept bij Sascha Dragičević en Stefan Thomas. Jakob behaalde zijn bachelor-diploma in Den Haag op 28 juni 2023. Na de zomer zette hij zijn studie voort aan het Conservatorium Maastricht. Hij behaalde zijn master-diploma, gewaardeerd met een 9½ op 12 juni 2025 met een concert in de Herz-Jesu Kirche in Keulen.

2022

De proefdirecties hadden nog net vóór de coronalockdown van eind 2021 plaatsgevonden. Vanaf 19 december, namelijk, lagen de repetities weer volledig stil. Ze werden hervat op 18 januari 2022 en dit was tevens de afscheidsrepetitie van Johan Olof. Onder leiding van Jakob Gaede werd vanaf begin februari het programma voor het concert ter gelegenheid van de

viering van het 100-jarig bestaan van het orkest ter hand genomen. Dit jubileumconcert was oorspronkelijk, eind 2020, gepland voor 31 oktober 2021. Hoewel in het voorjaar van 2021, na ruim vijf maanden, het einde van de eerste lockdown in zicht leek, moest het bestuur begin mei toch besluiten dat een jubileumconcert op 31 oktober niet haalbaar was. De datum werd verschoven naar 30 januari 2022. Na enkele overwegingen moesten bestuur en jubileumcommissie echter begin januari 2022 besluiten dat ook deze datum niet haalbaar was. Het orkest zou zich na hervatting van de repetities met de nieuwe dirigent gaan richten op een jubileumconcert in het late voorjaar. Dit stond gepland voor 22 mei in de Bullekerk. Er was een prominente plaats ingeruimd voor een uitvoering van het celloconcert van Antonin Dvořák met Mariëtte Gort als solist. Naast dit soloconcert speelde het orkest nog *Salut d'amour* van Edward Elgar en drie Slavische dansen van Dvořák. Samen met de Christelijke Oratoriumvereniging werden van Gabriel Fauré de *Pavane* en de *Cantique* de Jean Racine uitgevoerd.

Als onderdeel van de jubileumviering vond op 10 juni een bijzonder concert plaats in basisschool De Piramide in Koog aan de Zaan. De leerlingen van de Piramide kregen al jaren muziekonderwijs via Hallo Muziek en daar sloot dit concert bij aan. Het orkest speelde, samen met het Fluxusorkest Sinfonietta en de kinderen van de Piramide, bewerkingen van de hand van Julia Barnes en Johan Olof van een aantal delen uit *Carnaval des Animaux* van Camille Saint-Saëns, de 9e van Beethoven en de 1e van Mahler. Alles onder leiding van Jakob Gaede. Er deden maar liefst 16 Piramide-instrumentalisten mee. Zij speelden viool, cello, gitaar, keyboard, trompet en slagwerk. Voor de uitvoering van Beethoven en Mahler voegde zich daar een koor van tien 4e t/m 6e groepers bij. Na een gezamenlijke repetitie 's middags en een lichte maaltijd daarna, genuttigd op het schoolplein, vond de uitvoering aan het begin van de avond plaats tot groot enthousiasme van spelers en publiek.

Het orkest bereidde in 2022 ook nog een najaarsconcert voor. Dit was gepland voor zondag 6 november en vond op uitnodiging van de Stichting Evenementen Commissie Wormer plaats in de Maria Magdalenakerk in Wormer. Het concert, onder leiding van Jakob Gaede, opende

met de ouverture Le Calife de Bagdad van François-Adrien Boïeldieu, daarop volgden arrangementen van Jupiter van Gustav Holst en 'Uit de nieuwe wereld' van Antonin Dvorák, het hoboconcert in D van Bernhard Molique met Berend van Halsema als solist, de Petite Suite van Claude Debussy, de ouverture tot L'Amant Anonime van Joseph de Bologne en de prelude tot de derde acte, Les Dragons d'Alcala en Les Torrédadors uit de Carmensuite nr. 1 van Georges Bizet. Sinfonietta, het leerlingenorkest van Fluxus speelde in enkele stukken mee, waarbij hun dirigent, Julia Barnes, een toelichting gaf op de te spelen stukken.

2023

Op zondag 16 april vond het inmiddels vijfde talentenconcert plaats in de Kooger Vermaning. De voorbereidingen daarvoor begonnen in november 2022. Op het programma stonden optredens van de pianiste Hanna Zhang met het eerste deel uit het pianoconcert in A, KV 414 van Wolfgang Amadeus Mozart; de klarinettiste Julia de Graaf met het Concertino in Es van Carl Maria von Weber; de cellist Karim Abd Adin met de Elegie van Gabriel Fauré en de violiste Lucy Boer en de altvioliste Jytte Balm met het eerste deel uit het dubbelconcert opus 88 van Max Bruch. Verder speelde het orkest als opening de ouverture tot Don Giovanni van Mozart en tot slot de Kaiserwalzer van Johann Strauss jr. De blazers van het orkest voerden de delen 1 en 2 uit van de Petite Symphonie van Charles Gounod.

Van 8 tot en met 10 juni ontving het orkest de Dellbrücker Symphoniker, een Duits amateursymfonieorkest dat tot voor kort werd gedirigeerd door dirigent Jakob Gaede. Gezamenlijke repetities vonden plaats in de Kooger Vermaning op 8 en 9 juni. Zaterdag 10 juni werd er de hele dag gerepeteerd met een onderbreking voor pizza in De Stolp. Aan het eind van de middag voerden de twee orkesten het ingestudeerde programma uit in de Kooger Vermaning. Op het programma stonden delen uit de muziek voor The Lord of the Rings van Howard Shore, het Intermezzo Sinfonico uit Cavalleria Rusticana van Pietro Mascagni, het Andante Festivo van Jean Sibelius in een bewerking van Jakob Gaede, een Passacaglia van Johann Sebastian Bach in een bewerking van Jakobs broer Alexander en de Kaiserwalzer van Johann Strauss jr. Het concert sloten we af met een borrel voor spelers en publiek. De Duitse gasten hadden tussen de bedrijven door, begeleid door Saskia Andriessen en Ton Olsthoorn, nog een bezoek gebracht aan de Zaanse Schans en zijn zelf op pad gegaan in Amsterdam.

Op 28 juni bezocht een uitgebreide delegatie van het orkest het openbare bachelor-examen orkestdirectie dat Jakob aflegde aan het Koninklijk Conservatorium in Den Haag. Jakob slaagde met glans.

Voor het orkest stond op 19 november nog een najaarsconcert op stapel. Het programma was ambitieus met een uitvoering van Ludwig van Beethovens vioolconcert met Joep van Beijnum als solist en van Beethovens zesde symfonie, de Pastorale. Het concert opende met een bewerking door Jakob Gaede van het lied Der Mond ist aufgegangen. Het concert vond plaats in de Kogerkerk.

2024

Op 20 april 2024 vond onder leiding van dirigent Jakob Gaede het voorjaarsconcert plaats in de Kooger Vermaning. Op het programma stond voor de strijkers de Jig uit de St. Paul's Suite, opus 29, nr. 2 van Gustav Holst. Daarna speelden de blazers twee delen uit Holsts Military Suite nr. 2 in een bewerking van dirigent Jakob Gaede. Orkestleden Jacco Verburgt (fluit) en Marcus Prins (klarinet) speelden vervolgens de Tarentelle voor fluit, klarinet en orkest, opus 6 van Camille Saint-Saëns. Het concert werd besloten met een uitvoering van de derde symfonie, opus 56, De Schotse, van Felix Mendelssohn.

Op 8 en 9 juni nam een delegatie van het orkest deel aan twee concerten van de Dellbrücker Symphoniker in Keulen. Hoofdmoot van dat programma was de derde symfonie van Mendelssohn.

Na de zomer trad het orkest op zondag 29 september op in de Grote Kerk in Westzaan als onderdeel van het cultuurfestival 50 culturele tinten (West)Zaans, een festival georganiseerd ter gelegenheid van het 50-jarig bestaan van Zaanstad. In Westzaan werden gespeeld uit Franz Schuberts Rosamunde de Balletmusik nr. 1 en nr. 2 en de Zwischenakt nr. 1 en nr. 3. Verder speelde het orkest het Andante uit de symfonie nr. 101 van Joseph Haydn en de Kaiserwalzer van Johann Strauss jr.

Op zaterdag 5 oktober organiseerde het orkest de inmiddels zesde scratchdag. Op het programma stonden dit keer delen uit het oratorium Elias van Felix Mendelssohn. Het koor repeteerde in de Kooger Vermaning onder leiding van Herman Rouw. Het orkest speelde zich verder in in de Kogerkerk onder leiding van Jakob Gaede. Voor het koor werden 75 zangers verwelkomd en voor het orkest 9 instrumentalisten. Het orkest en de negen scratchers, zeven hulpkrachten, de organist, de koorzangers en de twee dirigenten, in totaal zo'n 115 musici, gebruikten gezamenlijk de door de orkestleden verzorgde lunch in De Stolp.

Na het scratchconcert zette het orkest zich aan de voorbereiding van twee Kerstconcerten. Op 13 december voerden het in de Pasveerzaal samen met het Fluxus leerlingenorkest Sinfonietta onder leiding van Julia Barnes een sing along Kerstconcert uit. Op dinsdag 17 december sloot het orkest het concertjaar af met meer muziek in de Kerstsfeer. De blazers openden met twee delen uit de Petite Symphonie van Charles Gounod. Daarna speelden het hele

orkest de door André Caplet gemaakte orkestversie van Claude Debussy's Clair de Lune. De strijkers voerden vervolgens Friede auf Erden, een compositie voor koor van de hand van Arnold Schoenberg maar bewerkt voor strijkorkest door Jakob Gaede. Het concert werd besloten met een aantal Kerststukken gezet voor orkest met als afsluiting een bewerking van Jakob Gaede van enkele oude Duitse Kerstliederen onder de titel, 'Oh du stille Maria'.

2025

Op 29 maart vond in de Kooger Vermaning het zesde talentenconcert plaats onder leiding van Jakob Gaede. Roos Kneppers speelde deel 1 uit het vioolconcert nr. 3 opus 61, van Camille Saint-Saëns. Douwe van der Kluit soleerde op cello in Chanson du Ménestrel opus 71, van Alexander Glazoenov. Cellisten Douwe van der Kluit en Lara Schelvis voerden samen deel 1 uit het dubbelconcert RV 531, van Antonio Vivaldi uit. Rosalie Bakker speelde op altblokfluit twee delen uit de Overture-Suite in a, TWV 55:a2 van Georg Philip Telemann. Caya van Dalen soleerde in deel 1 van het vioolconcert nr. 4 in D KV 218 van Wolfgang Amadeus Mozart. Het orkest opende het concert met de ouverture van de opera Djamileh van Georges Bizet en besloot het concert met een uitvoering van de wals Frühlingsstimmen van Johann Strauss jr.

Voor zondag 9 november staat een concert op stapel met als solist trompettiste Melissa Venema. Het concert zal plaatsvinden in de Grote Kerk in Westzaan. Op het programma staan de ouverture Idomeneo van Wolfgang Amadeus Mozart, het derde deel uit het concert voor trompet en orkest van Joseph Haydn, de Gavotte uit de Symfonische Suite opus 25 van Ferruccio Busoni, de Habanera uit Carmen van Georges Bizet, gearrangeerd voor solotrompet en orkest, het Ave Maria van Franz Schubert, gearrangeerd voor solotrompet en orgel, de symfonie nr. 8 van Ludwig van Beethoven en ten slotte Don't cry for me Argentina van Andrew Lloyd Webber, gearrangeerd voor solotrompet en orkest.

Het concert van 9 november 2025 is het laatste dat plaatsvindt onder leiding van Jakob Gaede. Aan zijn artistiek leiderschap van het orkest is dit gedicht van Simon Wals gewijd.

Op het vertrek van een dirigent

Het is alweer bijna vier jaar geleden
Dat - na een zorgvuldige brievenselectie,
Persoonlijke gesprekken en proefdirectie -
'Unser Jakob' bij 'Het Zaans' is aangetreden;

Hij met meerderheid van stemmen onze bok besteed
Immer etwas leise sprekend und am Anfang bedeesd
Aber allengs zelfverzekerder en onbevreesd
Al snel heel wat bewonderaars kreeg:

Het orkest hing ademloos aan zijn Duitse lippen,
Deels wegens zijn pünktliche Hinweisen daarvoor,
Deels wegens een bij sommigen wat verminderd gehoor.
Maar unaniem: hier kan geen andere dirigent aan tippen!

Geen symfonisch detail bleef bij Jakob onbesproken,
Frasen moesten soms uit den treure herhaald,
De gedane inspanningen werden echter wel uitbetaald:
Verfijnde loopjes en samenklanken ontloken.

Was zijn vakmanschap boven elke twijfel verheven,
Aan zijn Nederlands moest en wilde hij nog werken.
Maar ook hier waren verbeteringen snel te bemerken,
Zéker nadat hem een microfoon was gegeven.

Jakob versterkte het familiegevoel in ons orkest
Met warme uitwisselingen met Dellbrück als resultaat.
En met zijn logeerbed dat bij Saskia staat
Creëerde hij dóór en mét ons een gezellig muzikaal nest.

Met Jakob heeft 'Het Zaans' zijn eeuwfeest beleefd
En 'Het Zaans' met hém een heel goed Haags bachelor-examen.
Afzwaaien voor zijn master bracht ons opnieuw samen,
Nu in Dellbrück alwaar de jury hem een 9½ geeft.

Jakob, jouw vertrek doet ons daarom wel een beetje pijn:
Wij waren zo heerlijk aan jou intrinsieke stijl gewend
En moeten nu weer op zoek naar een nieuwe dirigent ...
Zal hij of zij ook zo'n warme persoonlijkheid zijn?!

Maar ja, Unsicherheit gehört nu eenmaal bij het leven.
Daarom hopen wij dat jij weer een leuk orkest vindt
Waar het je muzikaal, familiaal en kwa taal zint
En willen wij jou en Marie tot slot deze les meegeven:

Wird's besser? Wird's schlimmer? fragt man alljährlich.
Seien wir ehrlich: Leben ist immer lebensgefährlich!

(Erich Kästner 1899-1974)

